

098/01 - Örfirisey RE 4

Örfirisey RE 4, bilun í kúplingu og skipið verður stjórnlaust

Örfirisey RE 4

Skipaskr.nr.: 2170

Smíðaður: Kristiansund Noregi 1988 Stál

Stærð: 940,00 brl; 1.831,00 bt

Lengd: 65,47 m **Breidd:** 12,80 m **Dýpt:** 8,00 m

Vél: Wichmann 3.000,00 kW **Árgerð:** 1988

Annað:

Földi skipverja: 27

Atvikalýsing

Hinn 10. nóvember 2001 var Örfirisey RE 4 á leið í var vegna veðurs undir Bolungarvík. Veður: VSV 30-35 m/sek og mikill sjór.

Um kl. 02:50 þegar skipið var stutt um 4 sml. VNV af Galtarvita kúplast skrúfan út og varð það vélarvana. Skipið tók að reka í stefnu átt að Grænuhlíð með 4-5 hnúta hraða og miðað við rekhraða mátti ætla að það tæki um 4 klst. að reka þar upp. Talið var í fyrstu að viðgerð myndi taka um 1-1,5 klst. en síðan kom í ljós að bilunin var alvarlegri en búist hafði verið við í fyrstu.

Haft var þá samband við Snorra Sturluson RE, sem var þá í um 8 sml. fjarlægð, sem og önnur skip á svæðinu og látið vita um stöðu mála. Skipstjóri hafði samband við Landhelgisgæsluna um kl. 03:40 þegar ljóst var hversu alvarleg bilunin var og aðstoðar þyrfti við. Snorri Sturluson RE var þá kominn að Örfirisey. Varðskipið Ægir var stutt við Arnarnes í Ísafjarðardjúpi, þegar beiðni um aðstoð kom, hélt þegar af stað og var komið að Örfirisey kl. 05:18.

Á meðan hafði skipstjóri Örfiriseyjar reynt að stöðva rek skipsins með því að láta bæði akkeri skipsins fara. Þau náðu ekki festu og slitnuðu síðan báðar keðjurnar. Eftir að fyrri akkerið slitnaði frá voru uppi áform um að Snorri Sturluson RE myndi reyna að slæða hitt akkerið upp og gera tilraun til að draga skipið frá landi. Áður en til þess kom slitnaði það einnig.

Eftir að Ægir kom að skipinu hófust aðgerðir við að koma taug á milli skipanna. Kl 05:21 var skotið úr línubyssu varðskipsins en á leið milli skipanna sundraðist skotflaugin og féll í sjóinn. Aftur var skotið kl. 05:37 en þá flæktist línun og flaugin fór í sjóinn. Þriðja skotið náði yfir í Örfirisey kl. 05:50. Þegar verið var að draga tildráttartaugina yfir í Örfirisey slitnaði línun. Aftur var reynt að skjóta línu milli skipanna kl. 06:10 en þá virkaði ekki línubyssan hjá varðskipsmönnum en kl. 06:24 var skotið línu sem lenti fyrir framan Örfirisey. Þá var ákveðið að skjóta línu úr Örfirisey yfir í varðskipið og var það gert kl. 06:32. Varðskipsmönnum tókst að ná línunni og hófst þá dráttur á tildráttartauginni milli skipanna. Kl. 06:58 þegar hluti tildráttartaugarinnar var kominn um borð í Örfirisey misstu skipverjar hana og fór hún fyrir borð. Þar sem skipverjar á varðskipinu þurftu tíma til að ná inn því sem komið var út af dráttartaug og að undirbúa frekari aðgerðir var ákveðið að Snorri Sturluson myndi reyna að koma taug í Örfirisey. Á þessum tíma setti skipstjóri Örfiriseyjar út trollið og lét það ná vel í botn og dró það verulega úr rekhraða.

Í annarri tilraun um kl. 07:16 tókst að koma línu á milli Snorra Sturlusonar og Örfiriseyjar og var lokið við að koma dráttartaug á milli þeirra kl. 08:35. Byrjaði Snorri Sturluson þá að draga Örfirisey frá landi, en þá var skipið stutt um eina sjómílu frá Grænuhlíð. Um kl. 12:00 hafði tekist að framkvæma bráðabirgðarviðgerð og var skipinu siglt fyrir eigin vélarafl til hafnar á Ísafirði og kom að bryggju kl. 19:00 um kvöldið.

Við rannsókn kom fram

- að bilunin varð þegar rörsplitti í hring fór í gírnum og hann eyddist upp, varð óþéttur, þrýstingur féll af kúplingunni og skrúfan kúplaðist út;
- að þessi hringur á að vera laus og í smurolíubaði sem ekkert á að reyna á en hefur þann tilgang að hleypa örlítilli olíu framhjá til að réttur þrýstingur fari inn á kúplinguna;
- að sennilega hefur korn eða óhreinindi (biti úr O-hring?) farið í hringinn og hann stöðvast og rörsplittið þar með gefið sig;
- að sennilega hafa óhreinindin komist inn á kerfið við súskipti;
- að þessi hringur er minnsti "clearance" fyrir óhreinindi í kerfinu eftir síun á olíunni;
- að þessi hringur var skoðaður síðast fyrir u.þ.b. 2-3 árum þegar gírin var tekinn í sundur og reyndist þá í fullkomnu lagi um 10 ára gamall;
- að í ljós kom að þrýstimælir, sem á að sýna 21 bar með viðvörun á 16 börum, fór einungis niður í 18-19 bör;
- að þrýstimæling náði ekki inn í smurolíuhúsið þar sem hringurinn var og;
- að framleiðandi gírsins (VOLDA í Noregi) segir að þessi hringur hafi verið fyrir utan þrýstimælingu vegna þess að það var ekki beðið um annað;
- að eftir óhappið var settur sér þrýstimælir með viðvörun á þennan stað og sett 5mm rörsplitti í stað 3mm;
- að ekki voru neinar upplýsingar um þennan hring eða splittið í viðgerðarbók fyrir vélina og því ekki hægt að rekja bilunina og ekkert var um þetta í bilanalista (trouble shooting);
- að reynt var að bolta kúplinguna saman með þar til gerðum neyðarboltum en það tókst ekki vegna snúnings á skrúfuöxli;
- að skurður á skrúfu var virkur og var á núll stillingu allan tímann;
- að skrúfan náði að snúa skrúfuöxli vegna stöðu sinnar á reki skipsins;
- að ekki var reynt að breyta skurði á skrúfu til að reyna að hafa áhrif á snúning öxulsins;
- að eftir að trollið var sett út dró verulega úr rekhraða, eða úr 4-5 hnútum í um 2 hnúta;
- að þegar verið var að draga tildráttartaug frá varðskipi fór neyðarstopp á spil og það datt út og töluverðan tíma tók að tengja hann framhjá því;
- að eftir þetta var strax settur handvirkur rofi í brú til að hægt væri að halda spili inni fram hjá neyðarstoppi;
- að fram komu athugasemdir frá skipverjum á Örfirisey að tildráttartaug, sem er úr nylon efni, frá varðskipi væri sleip og ill meðfærileg á spilkopp við svona aðstæður;
- að mati skipverja á Örfirisey hefði "Dynexi" verið betra efni í tildráttartaug;
- að ekki var nægilega gott samband á milli varðskipsins og Örfiriseyjar, t.d. láðist að láta varðskipið vita að spilið hefði slegið út;
- að vandamál komu upp í sambandi við loftknúnar línubyssur varðskipsins, skotflaug sundraðist á leiðinni og lína í skotflaug ókláraðist. Þá virkaði ekki ein svokölluð "Schermyly" línubysa þar sem skotflaugin hafði lyfst upp þannig að kveikjupinni náði ekki að ræsa flaugina.;
- að ráðstafanir hafa verið gerðar varðandi betri geymslu á skotflaugum í loftknúnu línubyssum varðskipsins;
- að varðskipið er ekki búið átaksspili;
- að einungis stýrimannslærðir áhafnar meðlimir höfðu fengið einhverja tilsögn um meðhöndlun línubysa á Örfirisey;
- að ekki höfðu verið gerðar neinar sérstakar ráðstafanir varðandi björgun manna frá skipi ef illa hefði farið né fækkað í áhöfn þess.

Nefndarálit

Nefndin telur að bilun í gír megi rekja til óhreininda sem komust inn á smurolíukerfið, sennilega við súskipti.

Nefndin bendir á að hefði trollið verið sett fyrr út hefði það hugsanlega hægt á á rekhraða skipsins og þar með auðveldað tengingu við björgunarskip þar sem mikill munur var á

rekhraða þeirra.

Tillögur í öryggisátt

1. Nefndin leggur til að björgunarskip eins og varðskip verði búin átaks dráttarspili enda sé það óumdeilanlega besti kosturinn við aðstæður sem þessar.
2. Nefndin leggur til að athugasemdir vegna tildráttartógs verði skoðaðar sérstaklega og það prófað á faglegum grunni og metið hvort um heppilega tegund sé ræða.
3. Nefndin leggur til að átak verði gert í að hvetja skipstjórnendur að sinna þeirri fræðsluskyldu sem á þeim hvílir gagnvart áhöfn um notkun og meðferð björgunartækja skips, þar með taldar línubýssur, samhliða lögboðnum reglubundnum björgunaræfingum.